

- A xiv.
 b xiii. Sol in Cancro. Palladi in Aventino.
 c xii. Summano. Ophiuchus oritur.
 d xi.
 e x.
 f ix. Flaminius ad Thrasimenum lacum a
 Pœnis victus.
 g viii. Syphax à Malanissa superatus. Hasdrubal
 cæsus. Forti Fortunæ.
 h vii.
 A vi. Orionis zona oritur. Solstitium.
 b v. Templ. Larib. constit. Jovi Statori.
 c iv. Quirino.
 d iii.
 e Prid.

xxx.

FINIS.

P. OVIDII
 NASSONIS
 TRISTIUM

LIBER I.

ELEGIA I.

PArve (nec invidio) sine me liber ibis in urbem;
 (Hei mihi!) quò domino non licet ire tuo.
 Vade, sed incultus; qualem decet exsulis esse,
 Infelix, habitum temporis, hujus habe.
 Nec te purpureo velent vaccinia succo:
 Non est conveniens luctibus ille collarum.
 Nec titulus minio, nec cedro charta notetur;
 Candida nec nigra corniua fronte geras.
 Felices ornent hæc instrumenta libellos.
 Fortunæ memorem te decet esse meum.
 Nec fragil geminæ poliantur pumice frontes;
 Hirsutus passis ut videare comis.
 Neve liturarum pudeat; qui viderit illas,
 De lacrymis factas sentiet esse meis.
 Vade, liber, verbisque meis loca grata salutæ.
 Contingam certè, quo licet, illa pede.
 Si quis, ut in populo, nostri non immemor illic,
 Si quis, qui, quid agam, forte requirat, erit,
 Vivere me dices: salvum tamen esse negabis:
 Id quoque, quod vivam; munus habere dei.

Atque ita te cautus quærenti plura legendum, 20

Ne, quæ non opus est fortè loquare, dabis.

Protinus admonitio repetet mea crimina lector,

Et peragar populi publicus ore reus.

Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis.

Causa patrocínio non bona major erit.

Inveniens aliquem, qui me suspiret adeptum.

Carmina nec siccis perlegat ista genis:

Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,

Sit mea, lenito Cæsare, pœna levis.

Nos quoque, quisquis erit, ne sit miser ille, 30
precamur;

Placatos miseris qui vólet esse deos.

Quæque volet, rata sint; ablataque principis ira

Sedibus in patriis det mihi posse mori.

Ut peragas mandata, liber, culpabere forsân;

Ingenique minor laude ferere mei.

Judicis officium est, ut res, ita tempora rerum

Quærere; quæsitò tempore tutus eris.

Carmina proveniunt animo deducta sereno:

Nubila sunt subitis tempora nostra malis.

Carmina secessum scribentis & otia quærunt: 40

Me mare, me venti, me fera jactat hiems.

Carminibus metus omnis abest: ego perditus ense

Hæzarum jugulo jam puto jamque meo.

Hæc quoque, quæ facio, judex mirabitur æquus;

Scriptaque cum venia qualiacumque leget.

Da mihi Mæonidem, & tot circumspecte casus;

Ingenium tantis excidet omne malis.

Denique securus famæ, liber, ire memento;

Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.

Non ita se nobis præbet fortuna secundam, 50

Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.

Donec eram sospes, tituli tangebar amore; 60

Quærendique mihi nominis ardor erat.

Carmina nunc si non studiumque, quod obfuit, odi,

Sit satis: ingenio sic fuga parta meo.

I tamen, i, pro me tu, cui licet, adspice Romam.

Di facerent, possem nunc meus esse liber!

Nec te, quod venias magnam peregrinus in Urbem:

Ignotum populo posse venire puta.

Ut titulo careas, ipso noscere colore:

Dissimulare velis te licet esse meum.

Clam tamen intrato; ne te mea carmina lædant.

Non sunt; ut quondam plena favoris erant.

Si quis erit, qui te, quod si meus, esse legendum

Non putet, è gremio rejiciatque suo;

Inspice, dic, titulum. Non sum præceptor amoris:

Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.

Forsitan expectes, an in alta palatia missum

Scandere te jubeam, Cæsareamque domum.

Ignoscant angusta mihi loca; dique locorum. 70

Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.

Esse quidem memini mitissima sedibus illis

Numina; sed timeo, qui nocere, deos.

Terretur minimo pennæ stridore columba,

Unguibus, accipiter, saucia facta tuis. 75

Nec procul à stabulis audet discedere; si quæ

Excussa est avidi dentibus agna lupi.

Vitaret cælum Phaëthon, si viveret; & quos

Optarat stultè, tangere nollet equos.

Me quoque, quæ sensi, fateor Jovis arma timere. 80

Me reor infesto, cum tonat, igne peti.

Quicumque Argolica de classe Capharrea fugit;

Semper ab Euboicis vela retorquet aquis,

Et mea cymba semel vasta percussa procella,

Illum, quo læsa est, horret adire locum. 85

Ergo, cane liber, & timida circumspecte mente,

Et satis à media sit tibi plebe legi.
 Dum petit infimis nimium sublimia pennis
 Iarus, Icaris nomina fecit aquis.
 Difficile est tamen, hic remis utaris an aura, 9
 Dicere: consilium resque locusque dabunt.
 Si poteris vacuo tradi; si cuncta videbis
 Mitra; si vires fregerit ira sua;
 Si quis erit, qui te dubitantem & adire timentem
 Tradat, & ante tamen pauca loquatur; adi. 98
 Luce bona, dominoque tuo felicior ipse
 Pervenias illud; & mala nostra leves.
 Namque ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
 Solum Achilleo tollere more potest.
 Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto. 100
 Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quæque quiescebat, ne mota reseruiat ira,
 Et pœnæ tu sis altera causa, cave.
 Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus,
 Contigerisque tuam scrinia curva domum; 105
 Adspicies illic positos ex ordine fratres,
 Quos studium cunctos evigilavit idem.
 Cetera turba palàm titulos ostendit apertos;
 Et sua detectâ nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte videbis. 110
 Hi quoque, quod nemo nescit; amare docent.
 Hos tu vel fugias; vel, si satis oris habebis,
 Oedipodas facito, Telegonisque voces:
 Deque tribus moneo, siqua est tibi cura parentis,
 Ne quemquam, quamvis ipse docebit, ames. 115
 Sunt quoque mutatae ter quinoque volumina formæ,
 Nuper ab exsequiis carmina rapta meis;
 His mando dicas inter mutata referri
 Fortunæ vultum, corpora posse meæ.
 Namque ea dissimilis subito est effecta priori; 120

Flendaque nunc aliquo tempore læta fuit.
 Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam;
 Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
 Quod, si, quæ subeunt, tecum, liber, omnia ferres;
 Sarcina laturo magna futurus eras. 115
 Longa via est: propera: nobis habitabitur orbis
 Ultimus; à terra terra remota mea.

ELEGIA II.

Di maris & cœli, (quid enim nisi vota su-
 persunt?)
 Solvere quassatæ parcite membra ratis.
 Neve, precor, magni subscribite Cæsaris iræ.
 Sæpè, premente deo; fert deus alter opem.
 Mulciber in Trojam, pro Troja stabat Appollo:
 Equa Venus Teucris; Pallas iniqua fuit.
 Oderat Ænean proprior Saturnia Turno.
 Ille tamen Veneris numine tutus erat.
 Sæpè fetox cautum petiit Neptunus: Ulysses:
 Eripuit patruo sæpè Minerva suos. 10
 Et nobis aliquod, quamvis distamus ab illis,
 Quid vetat irato numen adesse deo?
 Verba miser frustra non proficientia perdo:
 Ipsa graves spargunt ora loquentis aquæ:
 Terribilisque Notus jactat mea dicta; precesque, 15
 Ad quos mittuntur, non sinit ire deos.
 Ergo idem venti, ne causa lædar in una,
 Velaque nescio quo, vota que nostra ferunt.
 Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum!
 Jam jam tacturos sidera summa putes:
 Quantæ diducto subsidunt æquore valles:
 Jam jam tacturas Tartara nigra putes.
 Quocumque adspicias, nil est nisi pontus, & aër,

Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
 Inter utrumque fremunt immani turbine venti. 25
 Nescit, cui domino pareat unda maris.
 Nam modò purpureo vires capit Euris ab ortu:
 Nunc Zephyrus sero vespere missus ades:
 Nunc gelidus sicca Boreas baccatur ab Arcto:
 Nunc Notus adversa prælia fronte gerit. 30
 Rector in incerto est: nec qui fugiatve, petatve,
 Invenit, ambiguis ars stupet ipsa malis.
 Scilicet occidimus, nec spes est nisi vana salutis:
 Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
 Opprimet hanc animam fluctus: frustra que precantibus
 Ore necaturas accipiemus aquas.
 At pia nil aliud quam me dolet exsule conjux:
 Hoc unum nostri scitque, gemitque mali,
 Nescit in immenso jactari corpora ponto:
 Nescit agi ventis: nescit adesse necem. 40
 Di bene, quod non sum mecum conscendere passus;
 Ne mihi mors misero bis patiendâ foret!
 At nunc, ut peream, quoniam caret illa periculo,
 Dimidia certè parte superstes ero.
 Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamma!
 Quantus ab æthæreo personant axe fragor!
 Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
 Quam grave balistæ mœnia pulsat onus.
 Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
 Posterior nono est, undecimoque prior. 50
 Non lethum timeo: genus est miserabile lethi.
 Demite naufragium; mors mihi munus erit.
 Est aliquid, fatove suo, ferrove cadentem
 In solida moriens ponere corpus humo:
 Est mandata suis aliquid sperare sepulchra, 55
 Et non æquoreis piscibus esse cibum.
 Fingite me dignum tali nece: non ego solus

Hic vehor: immeritos cur mea pœna trahit?
 Proh superi, viridesque dei, quibus æquora curant!
 Utraque jam vestras sistite turba minas. 60
 Quamque dedit vitam mitissima Cæsaris ira,
 Hinc sinite infelix in loca iussa feram.
 Si, quam commeruit pœnam, me pendere vultis;
 Culpa mea est, ipso iudice, morte minor.
 Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas 65
 Cæsar; in hoc vestra non eguisset ope.
 Est illi nostri non invidiosa cruoris
 Copia: quodque dedit, cum volet, ipse feret.
 Vos modo, quos certe nullo puto crimine læsos,
 Contenti nostris, dî precor, esse malis. 70
 Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
 Quod perit, salvum jam caput esse potest.
 Ut mare considat, ventisque ferentibus utar;
 Ut mihi parcatis; nunc minus exsul ero?
 Non ego, divitias avidus sine fine parandi, 75
 Latum mutandis mercibus æquor aro.
 Nec peto, quas quondam petii studiosus, Athenas:
 Oppida non Asiæ, non loca visa prius.
 Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
 Delicias videam, Nile jocose, tuas. 80
 Quod faciles opto ventos, (quis credere possit?)
 Sarmatis est tellus, quam mea vota petunt.
 Obligor, ut tangam lævi fera littera ponti.
 Quodque sit à patria tam fuga tarda, queror.
 Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas, 85
 Exsilem facio per mea vota viam.
 Seu me diligitis, tantos compescite fluctus;
 Pronaque sint nostræ numina vestra rati:
 Seu magis odistis, iussæ me advertite terræ.
 Supplicii pars est in regione mei. 90
 Forte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti,

Ausonios fines cur mea vela vident?
 Noluit hoc Cæsar: quid, quem fugat ille tenetis?
 Adspicias vultus Pontica terra meos.
 Et jubat, & merui: nec, quæ damnaverit ille,
 Carmina, defendi fasve, piumve puto.
 Si tamen acta deos numquam mortalia fallunt;
 A culpa facinus scitis abesse mea.
 Immo ita; vos scitis. Si me meus abstulit error,
 Stultaque mens nobis, non scelerata, fuit:
 Quamlibet è minimis, domui si favimus illi;
 Si satis Augusti publica jussa mihi;
 Hoc duce, Si dixi felicia sæcula; proque
 Cæsare thura pius, Cæsaribusque dedi;
 Si fuit hic animus nobis; ita parcite, divi.
 Sin minus; alta cadens obruat unda caput.
 Fallor? an incipiunt gravidæ vanescere nubes,
 Victaque mutati frangitur ira maris?
 Non casu vos, sed sub conditione vocati,
 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

Cum subit illius tristissima noctis imago,
 Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit;
 Cum repero noctem, qua tot mihi cara reliqui;
 Libitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
 Jam prope lux aderat, qua me discedere Cæsar
 Finibus extremæ jusserat Ausoniæ.
 Nec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi,
 Torpuerant longa pectora nostra mora.
 Non mihi servorum, comites non cura legendi;
 Non aptæ profugo vestis, opisve fuit.
 Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus,
 Vivit; & est vitæ nescius ipse suæ.

Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit,
 Et tandem sensus convaluere mei;
 Alloquor extremum mæstos abiturus amicos,
 Qui modo de multis unus, & alter erant.
 Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat;
 Imbre per indignas usque cadente genas.
 Nata procul Libycis aberat diversa sub oris;
 Nec poterat fati certior esse mei.
 Quocumque aspiceres, luctus, gemitusque sonabant:
 Forma que non taciti funeris intus erat.
 Fœmina, virque, meo pueri quoque funere moerent;
 Inde domo lacrymas angulus omnis habet.
 Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
 Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat.
 Jamque quiescebant voces hominumque canumque,
 Lunaque nocturnos alta regebat equos.
 Hanc ego suspiciens, & adhuc Capitolia cernens,
 Quæ nostro frustra juncta fuere Lari;
 Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
 Jamque oculis nunquam templa videnda meis;
 Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini;
 Este salutati tempus in omne mihi.
 Et quamquam sero clypeum post vulnere sumo;
 Attamen hanc odiis exonerate fugam;
 Cælestique viro, quis me deceperit error,
 Dicite; pro culpa ne scelus esse putet.
 Ut, quod vos scitis, penæ quoque sentiat auctor.
 Placato possum non miser esse deo.
 Hac prece adoravi superos ego; pluribus uxor;
 Singultu medios præpediente sonos.
 Illa etiam ante Lares passis prostrata capillis
 Contigit extinctos ore tremente focos:
 Multaque in adversos effudit verba Penates;
 Pro deplorato non valitura viro.

Jamque moræ spatium nox præcipitata negabat,
 Versaque ab axe suo Parrhasis Arcos erat.
 Quid facerem? blando patriæ retinebat amore:
 Ultima sed jusse nox erat illa fugæ.
 Ah quoties aliquo dixi properante? Quid urges?
 Vel quo festines ire, vel unde, vide.
 Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam; propositæ quæ foret apta viæ.
 Ter limen tetigi; ter sum revocatus: & ipse
 Indulgens animo, pes mihi tardus erat.
 Sæpè, vale dicto, rursus sum multa locutus;
 Et quasi descendens oscula summa dedi.
 Sæpe eadem mandata dedi: meque ipse fefelli,
 Respiciens oculis pignora cara meis.
 Denique, quid propero? Scythia est, quo
 mittimur, inquam:
 Roma reliquenda est: utraque justa mora est.
 Uxor in æternum vivo mihi viva negatur:
 Et domus, & fidæ dulcia membra domus.
 Quosque ego dilexi fraterno more sodales.
 O mihi Thesæa pectora juncta fide!
 Dum licet amplectar: nunquam fortasse licebit
 Amplius, in lucro est, quæ datur hora mihi.
 Nec mora, sermonis verba imperfecta relinquo,
 Complectens animo proxima quæque meo.
 Dum loquor, & stemus; cælo nitidissimus alto
 Stella gravis nobis Lucifer ortus erat:
 Dividor haud aliter, quam si mea membra
 relinquam:
 Et pars abrupti corpore visa suo est.
 Sic Priamus doluit, tum cum in contraria versus
 Ultoros habuit conditionis equos.
 Tunc verò exoritur clamor gemitusque meorum:
 Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.

Tunc verò conjux humeris abeuntis inhærens
 Miscuit hæc lacrymis tristia dicta suis;
 Non potest avelli, simul hinc, simul ibimus ambo:
 Te sequar, & conjux exsulis exsul ero.
 Et mihi facta via est: & me capta ultima tellus:
 Accedam profuge sarcina Parva rati.
 Te jubet à patriâ discedere Cæsaris ira:
 Me pietas; pietas hæc mihi Cæsar erit.
 Talia tentabat: sic & tentaverat ante:
 Vixque dedit victas utilitate manus.
 Egredior (sive illud erat sine funere ferri)
 Squallidus immisissis hita per ora comis.
 Illa dolore amens, tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Utque resurrexit, fœdatis pulvere turpi
 Crinibus, & gelidâ membra lavavit humo;
 Se modo, desertis modo complorasse Penates,
 Nomen & erepti sæpe vocasse viros.
 Nec gemuisse minus, quam si natæve memvre
 Vidisset structos corpus habere rogos:
 Et voluisse mori, moriendo ponere sensus:
 Respectuque tamen non posuisse mei.
 Vivat: & absentem, quoniam sic fata tulerunt,
 Vivat, & auxilio sublevet usque suo.
 Tangitur Oceano custos Erymanthidos Ursæ:
 Equoreasque suo sidere turbat aquas:
 Nos tamen Jonium non nostrâ findimus æquor
 Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
 Me miserum, quantis increscunt æquora ventis,
 Erutaque ex imis fervet arena vadis!
 Monte nec inferior proræ puppique recurvæ
 Insilit, & pictos verberat unda deos.
 Pineæ texta sonant: pulsi stridore rudentes;
 Aggemit & nostris ipsa carina malis.

Navita confessus gelidum p̄n̄ore timorem;
 Jam sequitur victus, non regit arte ratem.
 Utque parum validus non proficientia vector.
 Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
 Sic non quò voluit; sed quò rapit impetus undæ,
 Aurigam video vela dedisse rati.
 Quod nisi mutatas emisertit Æolus auras;
 In loca jam nobis non adeunda ferat.
 Nam procul Illyricis lævâ de parte relictis,
 Interdicta mihi cernitur Italia.
 Desinat in veritas, quæso, contendere terras,
 Et mecum magno pareat aura deo.
 Dum loquor, & cupio pariter, timeoque revelli,
 Increpuit quantis viribus unda latus!
 Parcite, cærelei, vos parcite, numina Ponti;
 Infestumque mihi sit satis esse Jovem.
 Vos animam sævæ fessam subducite morti.
 Si modo qui perilit, non periisse potest.

ELEGIA IV.

O Mihi post ullos numquam memorande sodales,
 O cui præcipuè sors mea visa sua est;
 Attonitum qui me, (memini) charissime, primus
 Ausus es alloquio sustinuisse tuo;
 Qui mihi consilium vivendi mite dedisti,
 Cum foret in misero pectore mortis amor;
 Scis bene, cui dicam, positus pro nomine signis;
 Officium nec te fallit, amice, tuum:
 Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis;
 Perpetuusque animæ debitor hujus ero:
 Spiritus & vacuas prius hic tenuandus in auras
 Ibit, & in tepido deseret ossa rogo;
 Quam subeant animo meritorum obliviam nostros;
 Et longa pietas excidat ista die.
 Di tibi sint faciles, & opis nullius egentem
 Fortunam præstent, dissimilemque meæ.
 Si tamen hæc navis vento ferretur amico;
 Ignoraretur forsitan ista fides,
 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum,
 Si non infernas vivus adisset aquas.
 Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
 Fecerunt Furæ, tristis Oresta, tuæ.
 Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes;
 Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
 Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum juvat, & vultu ridet fortuna sereno;
 Indelibatas cuncta sequuntur opes.
 At simul intonuit, fugiunt: nec noscitur ulli,
 Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
 Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,

Nunc mihi sunt propiis cognita vera malis.
 Vix duo, tresve mihi de tot superestis amici.
 Cetera fortunæ, non mea, turba fuit.
 Quo magis, ò pauci, rebus succurrite lapsis,
 Et date naufragio littora tuta meo:
 Neve metu falso nimium trepidate; timentes,
 Hoc offendatur ne pietate deus.
 Sæpè fidem adversis etiam laudavi in armis,
 Inque suis amat hanc Cæsar; in hoste probat.
 Causa mea est melior, qui non contraria fovi
 Arma; sed hanc merui simplicitate fugam.
 Invigiles igitur nostris pro casibus oro;
 Diminui si qua numinis ira potest.
 Scire meus casus si quis desideret omnes;
 Plus, quam quod fieri res sinit, ille petat.
 Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent;
 Parvaque quot siccus corpora pulvis habet.
 Multaque credibile tulimus majora: ratamque,
 Quamvis acciderint, non habitura fidem.
 Pars etiam quædam mecum moriatur oportet;
 Meque velim possit dissimulante tegi.
 Si vox in fragili, mihi pectore firmior ære;
 Pluraque cum linguis pluribus ora forent;
 Non tamen idcirco complecterer omnia verbis;
 Materia vires exsuperante meas,
 Pro duce Neritio docti mala nostra poetæ
 Scribite: Neritio nam mala plura tulit.
 Ille brevi spatio multis erravit in annis
 Inter Dulichias, Iliacasque domos.
 Nos freta sideribus notis distantia mensos
 Sors tulit in Gæticos, Sarmaticosque sinus.
 Ille habuit fidamque manum, sociosque fideles;
 Me profugum comites deseruere mei.
 Ille suam lætus patriam, victorque petebat.

A patria fugio victus, exsul ego.
 Nec mihi Dulichium domus est. Ithaceve, Samave;
 Pœna quibus non est grandis abesse locis.
 Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
 Montibus imperii Roma, deumque locus.
 Ille corpus erat durum, patiensque laborum:
 Invalidæ vires, ingenuæque mihi.
 Ille erat assiduè sævis agitatus in armis:
 Assuetus studiis mollibus ipse fui.
 Me deus oppressit, nullo mala nostra levante:
 Belatrix illi diva ferebat opem.
 Cumque minor Jove sit, tumidis qui regnat in undis;
 Illum Neptuni, me Jovis ira premit.
 Adde, quod illius pars maxima ficta laborum;
 Ponitur in nostris fabula nulla malis.
 Denique quæsitos tetigit tamen ille Penates;
 Quæque diu petiit, contigit arva tamen:
 At mihi perpetuo patria tellure carendum est:
 Ni fuerit læsi mollior ira dei.

ELEGIA V.

Nec tantum Clario Lide dilecta poetæ,
 Nec tantum Coë Batris amata suo est:
 Pectoribus quantum tu nostris, uxor, inhæres;
 Digna minus misero, non melliore viro.
 Te mea supposita veluti trabè, fulta ruina est;
 Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est:
 Tu facis, ut spoliū ne sim, ne nuder ab illis,
 Naufragii tabulas qui petiere mei.
 Utque rapax, simulante fame, cupidusque croris
 Incustoditum captat ovile lupus:
 Aut ut edax vultur corpus circumspicit, ecquod
 Sub nullâ positum cernere possit humo:
 Si mea nescio quis, male fidus rebus acerbis,
 In bonâ venturus, si paterere fuit.
 Hunc tua per fortes virtus submovit amicos,
 Nulla quibus reddi grati digna potest.
 Ergo quàm misero, tam vero teste probaris:
 Hic aliquid pondus si modò testis habet.
 Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor,
 Aut comes extincto Laodameja viro.
 Tu si Mæonium vatem fortita fuisses;
 Penelopes esset fama secunda tuæ.
 Sive tibi hoc debes, nulla pia facta magistra;
 Cumque nova mores sunt tibi luce dati:
 Fœmina seu princeps, omnes tibi culta per annos,
 Te docet exemplum conjugis esse bonæ:
 Assimilemque sui longa assuetudine fecit:
 Grandia si parvis assimilare licet.
 Hei mihi, non magnas quod habent mea carmina
 vires,
 Nostraque sunt meritis ora minora tuis!

Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
 Extinctum longis excidit omne malis:
 Prima locum sanctas heroidas inter haberes,
 Prima bonis animi conspicerere tui.
 Quantumcumque tamen præconia nostra valebunt;
 Carminibus vires tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Si quis habes nostris similes in imagine vultus,
 Deme meis hedera, Bacchica serâ, comis.
 Ista decent lætos felicia signa poetas:
 Temporibus non est apta corona meis.
 Hæc tibi dissimulas, sentis tamen optime, dici,
 In digito, qui me fersque, refersque tuo.
 Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
 Cara relegati, qua potes, ora vides.
 Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsân;
 Quam procul à nobis Naso sodalis abest!
 Grata tua est pietas; sed carmina major imago
 Sunt mea; quæ mando qualiacumque legas.
 Carmina mutatas hominum dicentia formas:
 Infelix domini quod fuga rupit opus.
 Hæc ego discedens, sicut bona multa meorum,
 Ipse mea posui mœstus in igne manu.
 Utque cremasse suum fertur sub stipite natum
 Thestias, & melior matre fuisse soror;
 Sic ego non meritis mecum peritura libellos
 Imposui rapidis viscera nostra rogis.
 Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus:
 Vel quod adhuc creseens, & rude carmen erat.
 Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant;
 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
 Nunc precor ut vivam, & non ignava legentem

Otia delectent, admoneantque mei.
 Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo;
 Nescies his summam si quis abesse manum.
 Ablatum mediis opus est incudibus illud:
 Defuit & scriptis ultima lima meis.
 Et veniam pro laude peto; laudatus abunde
 Non fastiditus si tibi, lector ero.
 Hos quoque sex versus, in primi fronte libelli,
 Si proponendos esse putabis, habe.
 Orba parente suo quicumque volumina tangis;
 His saltem vestra detur in urbe locus.
 Quoque magis faveas, non hæc sunt edita ab ipso,
 Sed quasi de domini funere rapta sui.
 Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
 Emendaturus, si licuisset, eram.

ELEGIA VII.

IN caput alta sum labentur ab æquore retro
 Flumina conversis solque recurret equis:
 Terra feret stellas: cælum findetur aratro:
 Unda dabit flammæ, & dabit ignis aquas:
 Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:
 Parsque suum mundi nulla tenebit iter.
 Omnia jam fient, fieri quæ posse negabam:
 Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
 Hæc ego vaticinor; quia sum deceptus ab illo,
 Laturum misero quem mihi rebar opem.
 Tanta ne te, fallax, cepere obliviam nostri?
 Afflictumque fuit tantus adire timor?
 Ut neque respiceres; nec solarere jacentem;
 Dure, nec exequias prosequerere meas?
 Illud amicitiae sanctum, ac venerabile nomen
 Re tibi pro vili, sub pedibusque jacet?
 Quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem
 Visere, & alloquii parte levare tui?
 Inque meos si non lacrymas dimittere casus,
 Pauca tamen ficto verba dolori loqui?
 Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem;
 Et vocem populi publicæque ora sequi?
 Denique lugubres vultus, numquamque videndos
 Cernere supremo, dum licuitque, die?
 Dicendumque semel toto non amplius ævo?
 Accipere, & parili reddere voce, Vale?
 At fecere alii nullo mihi fœdere juncti;
 Et lacrymas animi signa dedere sui.
 Quid? nisi convictu, causisque valentibus essem,
 Temporis & longi junctus amore tibi?
 Quid? nisi tot lussus, & tot mea seria nosses,

Tot nossem lux, serisque ipse tua?
 Quid? si dumtaxat Romæ mihi cognitus esses,
 Ascitus toties in genus omne loci?
 Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos? 33
 Cunctane Lethæis mersa feruntur aquis?
 Non ego te placida genitum reor urbe Quirini,
 Urbe, meo quæ jam non adeunda pede est:
 Sed scopulis, Ponti quos hæc habet ora sinistri;
 Inque feris Scythiæ, Sarmoticisque jugis. 43
 Et tua sunt silicis circum præcordia venæ;
 Et rigidum ferri semina pectus habet.
 Quæque tibi quondam tenero ducenda palato
 Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.
 At mala nostra minus, quam nunc, aliena putasses, 50
 Duritiæque mihi non agerere reus.
 Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis
 Ut careant numeris tempora prima suis;
 Effice, peccati ne sim memor hujus; & illo
 Officium laudem, quo queror, ore tuum. 55

ELEGIA VIII.

DEtur inoffensæ metam tibi tangere vitæ,
 Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
 Atque utinam pro te possent mea vota valere,
 Quæ pro me duos non tetigere deos!
 Donec eris felix multos numerabis amicos: 5
 Tempora si fuerint nubila, solus eris.
 Adspicies, ut veniant ad candida tecta columbæ;
 Accipiat nullas sordidas turris aves?
 Horrea formicæ tendunt ad inania numquam:
 Nullus ad amissas ibit amicus opes. 10
 Utque comes radios per Solis euntibus umbra est,
 Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit;

Mobile sic sequitur fortunæ lumina vulgus:
 Quæ simul inducta nube teguntur, abit.
 Hæc precor ut possint semper tibi falsa videri: 15
 Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
 Dum stetimus, turbæ quantum satis esset, habebas
 Nota quidem, sed non ambitiosa, domus.
 At simul impulsæ est: omnes timere ruinam;
 Cautaque communi terga dedere fugæ. 20
 Sæva nec admiror metuunt si fulmina, quorum
 Ignibus afflari proxima quæque solent.
 Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
 Quamlibet invisio Cæsar in hoste probat;
 Nec solet irasci; (nec enim moderatior alter) 25
 Cum quis in adversis, si quis amavit, amat.
 De comite Argolico postquam cognovit Oresten,
 Narratur Pyladen ipse probasse Theas.
 Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille,
 Laudari solita est Hectoris ore fides. 30
 Quod plus ad manes Theseus comes esset amico,
 Tartareum dicunt indolisuisse deum.
 Euryali, Nisique fide tibi, Turne, relata,
 Credibile est lacrymis immaduisse genas.
 Est etiam miseris pietas, & in hoste probatur. 35
 Hei mihi: quam paucos hæc mea dicta movent!
 Hic status hæc rerum nunc est fortuna mearum,
 Debeat ut lacrymis nullus adesse modus.
 At mea, sunt proprio quamvis moestissima casu
 Pectora, pro sensu facta serena tuo. 40
 Hoc eventurum jam tum, carissime, vidi,
 Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
 Sive aliquod morum: seu vitæ labe carentis
 Est pretium; nemo pluris emendus erat.
 Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes; 45
 Quælibet eloquio fit bona causa tuo.

His ego commotus, dixi tibi protinus ipsi;
 Scena manet dotes grandis amice; tuas,
 Hoc mihi non ovium fibræ, tonitrusve sinistri,
 Linguave servatæ, pennave dixit avis. 5°
 Augurium ratio est, & conjectura futuri
 Hæc divinavi, notitiamque tuli.
 Quæ quoniam rata sunt; tota mihi mente tibi que
 Gratulor, ingenium non latuisse tuum.
 At nostrum tenebris utinam latuisset in imis! 5°
 Expediit studiis lumen abesse meis.
 Utque tibi prosunt artes, facunde, severæ;
 Dissimiles illis sic nocuere mihi.
 Vita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
 Auctoris mores abstinuisse sui. 6°
 Scis vetus hoc juveni lñsum mihi carmen; & istos
 Ut non laudandos, sic tamen esse jocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari crimina posse puto.
 Quæ potes, excusa: nec amici desere causam. 6°
 Quo bene cœpisti sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Est mihi, sitque, precor, flave tutela Minervæ
 Navis; & à picta casside nomen habet.
 Sive opus est velis; minimam bene currit ad auram:
 Sive opus est remo; remige carpit iter.
 Nec comites volucris contenta est vincere cursu: 5
 Occupat egressas quamlibet ante rates.
 Et patitur fluctus, fertque assilentia longe
 Equora; nec savis lecta fatiscit aquis.
 Illa Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris,
 Fida manet trepidæ duxque, comesque fugæ. 10
 Perque tot eventus, & iniquis concita ventis

Æquorea, Palladio numina tuta fugit.
 Nunc quoque tuta, precor, vasti secet ostia ponti,
 Quasque petit, Getici littoris intret aquas.
 Quæ simul Æoliæ mare me duxit in Helles, 15
 Et longum tenui limite fecit iter;
 Fleximus in lævum cursus; & ab Hectoris urbe
 Venimus ad portus, Imbria terra, tuos.
 Inde, levi vento Zerinthia littora nactis,
 Threiciam tetigit fessa carina Samon. 20
 Saltus ab hac terra brevis est Tempyra petenti.
 Hac dominum tenus est illa secuta suum.
 Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos:
 Hellespontiacas illa reliquit aquas.
 Dardaniamque petit, auctoris nomen habentem; 25
 Et te ruricola, Lampsace, tuta deo.
 Quaque per angustas malè vectæ virginis undas
 Seston Abydena separat urbe fretum.
 Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris;
 Cyzicon Hæmonia nobile gentis opus; 30
 Quaque tenent ponti Byzantia littora fauces:
 (Hic locutus est gemini janua vesta maris.)
 Hæc, precor, evincat, propulsaque flantibus Austris
 Transeat instabiles strenua Cyaneas:
 Thyaniacosque sinus, & ab his per Apollinis urbem 35
 Alta sub Anchiali mœnia tendat iter.
 Inde Mesembriacos portus, & Odesson, & arces
 Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo;
 Et quos Alcathoi memorant à manibus ortos
 Sedibus his profugum construisse larem. 40
 A quibus adveniat Miletida sospes ad urbem,
 Offensi quò me compulit ira dei.
 Hanc si contigerit, meritæ cadet agna Minervæ.
 Non jactat ad nostras hostia major opes.
 Vos quoque Tyndaridæ, quos hæc colit insula fratres, 45

Mite precor duplici numen, adeste viæ.
 Altera namque parat Symplegadas ire per arctas,
 Scindere Bistonias altera puppis aquas.
 Vos facite, ut ventos, loca cum diversa petamus,
 Illa suos habeat, nec minus ista suos. 50

ELEGIA X.

Littera quæcumque est, toto tibi lecta libello,
 Est mihi sollicitæ tempore facta viæ.
 Aut hanc me, gelido tremere cum mense Decembri,
 Scribentem mediis Adria vidit aquis:
 Aut, postquam bimarem cursu superavimus Isthmon:⁵
 Adteraque est nostræ sumpta carina fugæ.
 Quod facerem versus inter fera murmura ponti,
 Cycladas Ægæas obstupuisse puto:
 Ipse ego nunc miror, tantis, animique, marisque
 Fluctibus ingenium non cecidisse meum.¹⁰
 Seu stupor huic studio, sive hic insania nomen;
 Omnis ab hac cura mens relevata mea est.
 Sæpè ego nimboris dubium jactabar ab Hædis:
 Sæpè minax Steropes sidere pontus erat.
 Fuscabatque diem custos Erimanthidos Uræ;¹⁵
 Aut Hyadas seris hauserat Auster aquis:
 Sæpè maris pars intus erat; tamen ipse trementi
 Carmina ducebam qualiacumque manu.
 Nunc quoque contenti stridunt Aquilone rudentes:
 Inque modum tumuli concava surgit aqua.²⁰
 Ipse gubernator tollens ad sidera palmas
 Exposcit votis, immemor artis, opem.
 Quocumque adspicio, nihil est, nisi mortis imago:
 Quam dubia timeo, mente, timensque precor.
 Attigero portum, portu terrebor ab ipso.²⁵
 Flux habet infesta terra timoris aqua:

Nam simul insidiis hominum, pelagique laboro;
 Et faciunt geminos ensis, & unda metus.
 Ille meo vereor ne speret sanguine prædam:
 Hæc titulum nostræ mortis habere velit.³⁰
 Barbara pars læva est avidæ substructa rapinæ,
 Quam cruor, & cædes, bellaque semper habent.
 Cumque sit hibernis agitatùm fluctibus æquor,
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quo magis his debes ignoscere, candide lector,³⁵
 Si spe sunt, ut sunt, inferiora tua.
 Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis,
 Nec consuete meum lectule corpus habes.
 Jactor indomito brumali luce profundo:
 Ipsaque cæruleis charta feritur aquis.⁴⁰
 Improba pugnat hiems, indignaturque quod ausim
 Scribere, se rigidas incutiente minas;
 Vincat hiems hominem, sed eodem tempore quæso,
 Ipse modum statuam carminis; illa sui.

P. OVIDII
 NASSONIS
 TRISTIUM
 LIBER II.

Quid mihi vobiscum est, infelix cura, libelli,
 Ingenio perii qui miser ipse meo?
 Cur modò damnatas repeto, mea crimina Musas?
 An semel est pœnam commeruisse parum?
 Carmina fecerunt, ut me cognoscere vellent
 Omne non fausto fœmina, virque, meo.
 Carmina fecerunt, ut me, merosque notaret
 Jam demum invisâ Cæsar ab arte meos.
 Deme mihi studium; vitæ quoque crimina demes.
 Acceptum refero versibus, esse nocens.
 Hoc pretium curæ, vigilatorumque laborum
 Cepimus: ingenio pœna reperta meo.
 Si saperem: doctas odissem jure sorores,
 Numina cultori pernitiota suo.
 At nunc (tanta meo comes est insania morbo)
 Saxa malum refero rursus ad ista pedem.
 Scilicet & victus repetit gladiator arenam;
 Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
 Forsitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
 Sic mihi res eadem vulnus, opemque feret:
 Musaque quam movit, motam quoque leniet iram:
 Exorant magnos carmina sæpè deos.

Ipsæ quoque Ausonias Cæsar matresque, nurusque;
 Carmina turrigeræ dicere jussit Opi.
 Jusserat: & Phœbo dici; quo tempore ludos
 Fecit, quos ætas adspicit, una semel.
 His precor exemplis tua nunc, mitissime Cæsar,
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.
 Illa quidem jussa est, nec me meruisse negabo,
 Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
 Sed nisi pecassem, quid tu concedere posses?
 Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.
 Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Jupiter; exiguo tempore inermis erit.
 Hic ubi detonuit, strepituque exterruit orbem,
 Purum discussis aëra reddit aquis.
 Jure igitur, genitorque deum, rectorque vocatur:
 Jure capax mundus nil Jove majus habet.
 Tu quoque, cum patriæ rector dicare, paterque;
 Utere more dei nomen habentis idem.
 Idque facis: nec te quisquam moderatius umquam
 Imperii potuit fræna tenere sui.
 Tu veniam parti superatæ sæpè dedisti,
 Non concessurus quam tibi victor erat.
 Divitiis etiã multos, & honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
 Quæque dies bellum, belli tibi sustulit iram:
 Parsque simul templis utraque dona tulit.
 Utque tuus gaudet miles, quod vicerit hostem;
 Sic, victum cur se gaudeat, hostis habet.
 Causa mea est melior: qui nec contraria dicor
 Arma, nec hostiles esse secutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina juro,
 Per te præsentem conspicuumque deum;
 Hunc animum favisse tibi, Vir maxime, ræque
 Qua solâ potui, mente fuisse tuum.

Optavi peteres caelestia sidera tardè;
 Parque fui turbæ parva precantis idem.
 Et pia tura dedi pro te: cumque omnibus unus
 Ipse quoque adjuvi publica vota meis.
 Quid referam libros illos quoque, crimina nostra,
 Mille locis plenos nominis esse tui?
 Inspice majus opus, quod adhuc sine fine reliqui,
 In non credendos corpora versa modos;
 Invenies vestri præconia nominis illic:
 Invenies animi pignora multa mel.
 Non tua carminibus major sit gloria, nec quo
 Ut major fiat, crescere possit, habet.
 Fama Jovi superest: tamen hunc sua facta referri,
 Et se materiam carminis esse, juvat:
 Cumque Gigantei memorantur prælia belli;
 Credibile est lætum, laudibus esse suis:
 Te celebrant alii, quanto decet ore, tuasque
 Ingenio laudes uberiore canunt.
 Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
 Sic capitur minimo thuris honore deus.
 Ah ferus, & nobis nimium crudeliter hostis,
 Delicias legit qui tibi cumque meas!
 Carmina ne nostris sic te venerantia libris
 Judicio possint candidiore legi,
 Esse sed irato quis te mihi posset amicus?
 Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
 Cum cœpit quassata domus subsidere; partes
 In proclinas omne recumbit onus;
 Cunctaque fortunâ rimam faciente dehiscunt,
 Ipsa suo quodam pondere tectâ ruunt.
 Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine: quasq.
 Debuit, est vultus turba secuta tuos.
 At (memini) vitamque meam, moresque probabas
 Illo, quem dederas, prætereuntis equo.

Quod si non prodest, & honesti gratia nulla
 Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
 Nec malè cõmissa est nobis fortuna reorum,
 Usque decem decies inspicienda vitis.
 Res quoque privatas matui sine crimine judex:
 Deque mea fassa est pars quoque victa fide.
 Me miserum! potui, si non extrema nocerent,
 Judicio tutus non hemel esse tuo.
 Ultima me perdunt: imoque sub æquore mergit
 Incolumen toties una procella rãtem.
 Nec mihi pars nocuit de gurgite parva; sed omnes
 Pressere hoc fluctus, Oceanusque caput.
 Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
 Cur imprudenti cõgnita culpa mihi?
 Inscius Actæon vidit sine veste Dianam:
 Præda fuit canibus non minus illa suis.
 Scilicet in superis etiam fortuna luenda est;
 Nec veniam, læsõ numine, casus habet.
 Illa namque die, quæ me malus abstulit error,
 Parva quidem perit, sed sine labe, domus.
 Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
 Clara, nec ullius nobilitate minor:
 Et neque divitiis, nec paupertate notanda:
 Unde sit in neutrum conspiciendus eques.
 Sit quoque nostrâ domus vel censu parva, vel ortu;
 Ingenio certè non latet illa meo.
 Quo videar quamvis nimium juveniliter usus.
 Grande tamen totò nomen ab orbe fero.
 Turbaque doctorum Nasõnem novit, & audet
 Non fastiditis annoverare viris.
 Corruit hæc igitur Musis accepta, sub uno,
 Sed non exiguo, crimine lapsa domus:
 Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsi
 Ematurusit Cæsaris ira, queat.

Cujus in eventu pœnæ clementia tanta est,
 Ut fuerit nostro lenior ira metu.
 Vita data est, citraque necem tua constitit ira.
 O princeps, parce viribus use tuis.
 Insuper accedunt, te non adimente paternæ,
 Tamquam vita parum muneris esset, opes.
 Nec mea decreto damnasti facta Senatus:
 Nec mea selecto iudice jussa fuga est.
 Tristibus invectus verbis (ita Principe dignum)
 Ultus est offensas, ut decet ipse tuas.
 Adde quod edictum, quamvis immane, minaxque,
 Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
 Quippe relegatus, non exul dicor in illo:
 Parcaque fortunæ sunt data verba meæ.
 Nulla quidem sano gravior, mentisque potenti,
 Pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
 Sed solet interdum fieri placabile numen:
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidi ego pampineis onerata vitibus ulmum,
 Quæ fuerat sevi fulmine tacta Jovis.
 Ipse licet sperare vestes; sperabimus: atque
 Hoc unum fieri te prohibente, potest.
 Spes mihi magna subit, cum te, mitissime Princeps;
 Spes mihi, respicio cum mea fata, cadit,
 At veluti ventis agitantibus æquora non est
 Æqualis rabies, continuusque furor;
 Sed modò subsidunt, intermissique silesunt,
 Vimque putes illos deposuisse suam;
 Sic abeunt, redeuntque mei; variantque timores,
 Et spem placandi dantque, negantque tui.
 Per superos igitur, qui dent tibi longa, dabuntque
 Tempora; Romanum si modo nomen amat:
 Per patriam, quæ te tuta, & secura parente est
 Cujus, ut in populo, pars ego nuper eram;

Sic tibi, quem semper factis, animoque mereris,
 Reddatur gratæ debitus urbis amor.
 Livia sic tecum sociales compleat annos,
 Quæ nisi te, nullo conjuge digna fuit.
 Quæ, si non esset, cælebs te vita deceret:
 Nullaque, cui posses esse maritus, erat.
 Sospite sic te sit natus quoque sospes; & olim
 Imperium regat hoc cum seniore senex:
 Utque tui faciunt, sidus juvenile, nepotes,
 Per tua, perque sui fata parentis eant:
 Sic assueta tuis semper victoria castris
 Nunc quoque se præstet, notaque signa petat:
 Ausoniamque ducem solitis circumvolet alis:
 Ponat & in nitidâ laureâserta comâ.
 Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas:
 Auspicium cui das grande, deosque tuos.
 Dimidioque tui præsens; & adspicis Urbem:
 Dimidio procul es, sævaque bella geris.
 Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste;
 Inque coronatis fulgeat altus equis;
 Parce, precor: fulmenque tuum fera tela reconde,
 Heu nimium misero cognita tela mihi!
 Parce, pater patriæ: nec nominis immemor hujus
 Olim placandi spem mihi tolle tui.
 Nec precor, ut redeam: quamvis majora petitis
 Credibile est magnos sæpè dedisse deos.
 Mitius exsilium si das, propiusque roganti,
 Pars erit è pœna magna levata mea.
 Ultima perpetior medios projectus in hostes:
 Nec quisquam patria longius exul abest.
 Solus ad ingressus missus septemplex Istris,
 Parthasiæ gelido virginis axe premor.
 Jazyges, & Colchi, Metereaque turba, Getæque,
 Danubii mediis vix prohibentur aquis.

Cumque alii tibi sint causa graviore fugati;
 Ulterior nulli, quam mihi, terra data est.
 Longius hæc nihil est, nisi tantum frigus, & hostis;
 Et maris astricto quæ coit unda gelu.
 Hactenus Euxini pars est Romana sinistri:
 Proxima Basternæ, Sauromatæque tenent.
 Hæc est Ausonio sub jure novissima, vixque
 Hæret in imperii margine terra tui.
 Unde precor supplex, ut non in tua releges.
 Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi.
 Ne timeam gentes, quas non bene summovet Ister:
 Neve tuus possim civis ab hoste capi.
 Fas prohibet Latio quemquam de sanguine natum,
 Cæsaribus salvis, barbara vincla pati.
 Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error;
 Alterius facti culpa silenda mihi.
 Nam non sum tanti, ut renovem tua vulnera, Cæsar;
 Quem nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars superest; qua turpi crimine tactus
 Arguor obscœni doctor adulterii.
 Fas ergo est aliqua cælestia pectora falli;
 Et sunt notitia multa minora tua.
 Utque deos, cœlumque simul sublime tuenti,
 Non vacat exiguis rebus adesse Jovi;
 A te pendentem sic dum circumspicit orbem,
 Effugiunt curas inferiora tuas.
 Scilicet imperii, Princeps, statione relicta
 Imparibus legeres carmina facta modis.
 Non ea te moles Romani nominis urget.
 Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
 Lusibus ut possis advertere numen ineptis;
 Excultasque oculis otia nostra tuis.
 Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:
 Rhetica nunc præbent Tratiæque arma metum.

Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
 Parthus eques, timida captaque signa manu.
 Nunc te prole tua juvenem Germania sentit:
 Bellaque pro magno Cæsare Cæsar habet.
 Denique ut in tanto, quantum non existit umquam,
 Corpore, pars nulla est, quæ labet imperii;
 Urbs quoque te, & legem lassat tutela tuarum,
 Et morum, similis quos cupis esse tuis.
 Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas;
 Bellaque cum multis irrequieta geris.
 Mirer in hoc igitur tantarum pondere rerum
 Nunquam te nostros evoluisse jocos,
 At si (quod mallet) vacuus fortasse fuisses,
 Nullum legisses crimen in arte meâ.
 Illa quidem fateor frontis non esse severæ
 Scripta, nec à tanto principe digna legi:
 Non tamen idcirco legum contraria jussis
 Sunt ea: Romanas erudiuntque nurus.
 Neve quibus scribam possis dubitare; libellus
 Quatuor hos versus è tribus unus habet;
 Este procul vitæ tenues, insigne pudoris:
 Quæque tegis medios instita longa pedes:
 Nil, nisi legitimum, concessaque furta, canemus;
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Equid ab hac omnes rigidè summovimus arte,
 Quas stola contigi vitæque sumpta vetat?
 At matrona potest alienis artibus uti;
 Quodque trahat, quamvis non doceatur, habet.
 Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
 Ad delinquendum doctior esse potest.
 Quodcumque attigerit, si qua est studiosa sinistri,
 Ad vitium mores instruet inde suos.
 Sumpserit Annales; (nihil est hirsutius illis)
 Facta sit unde parens Ilia nempe leget.

Sumpserit, Æneadum genitrix ubi prima; requiret,
 Æneadum genitrix unde sit alma Venus.
 Persequar inferius, (modo si licet ordine ferri)
 Posse nocere animis carminis omne genus:
 Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit:
 Nil prodest, quod non lædere possit idem.
 Igne quid utilius? si quis tamen urere recta
 Comparat audaces instruit igne manus.
 Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
 Quæque juvet monstrat; quæque sit herba nocens.
 Et latro, & cautus præcingitur ense viator:
 Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
 Discitur innocuus ut agat facundia causas:
 Protegit hæc sontes, immeritosque premit.
 Sic agitur carmen, recta si mente legatur,
 Constabit nulli posse nocere, meum.
 Et quiddam vitii quicumque hinc concipit, errat,
 Et nimium scriptis arrogat ille meis.
 Ut tamen hoc fatear: ludî quoque semina præbent,
 Nequitix: tolli tota theatra jube:
 Peccandi causam quæ multis sæpè dederunt,
 Martia cum durum sternit arena solum:
 Tollatur Circus; non tuta licentia Circi:
 Hic sedet ignoto juncta puella viro.
 Cum quædam spatientur in hac, ut amator eodem
 Conveniant, quare porticus ulla patet?
 Quis locus est templis augustior? hæc quoque vitet,
 In culpam si qua est ingeniosa suam.
 Cum steterit Jovis æde; Jovis succurret in æde,
 Quam multas matres fecerit ille deus.
 Proxima adoranti Junonia templa subibit,
 Pellicibus multis hanc doluisse deam.
 Pallade conspectâ, natum de crimine virgo
 Sustulerit quare quæret Erichthonium.

Venerit in templum magni, tua munera, Martis;
 Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
 Isidis æde sedens cur hanc Saturnia quæret,
 Egerit Ionio, Bosphorioque mari.
 In Venere Anchises, in Luna Latmius heros,
 In Cerere Jasion, qui referatur, erit.
 Omnia perversas possunt corrumpere mentes.
 Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
 At procul ab scripta solis meretricibus arte
 Summovet ingenuas pagina prima nurus.
 Quæcumque irrupit, quo non sinit ire sacerdos;
 Protinus hoc vetiti criminis acta rea est.
 Nec tamen est facinus molles evolvere versus:
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpè supercillii nudas matrona severi,
 Et Veneris stantes ad genus omne, videt.
 Corpora Vestales oculi meretricia cernunt:
 Nec domino pœnæ res ea causa fuit,
 At cur in nostra nimia est lascivia Musa?
 Curve meus cuiquam suadet amare liber?
 Nil nisi peccatum, manifesta que culpa, fatendum est
 Pœnitet ingenii judicique mei.
 Cur non Argolicis potius quæ concidit armis,
 Vexata est iterum carmine Troja meo?
 Cur tacui Thebas, & mutua vulnera fratrum?
 Et septem portas sub duce quamque suo?
 Nec mihi materiam bellatrix Roma negabat:
 Et pius est patriæ facta referre, labor.
 Denique, cum meritis impleveris omnia, Cæsar,
 Pars mihi de multis una canenda fuit.
 Urque trahunt oculos radiantia lumina solis,
 Traxissent animum sic tua facta meum.
 Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
 Illud erat magnæ fertilitatis opus.

Non ideo debet pelago se credere, si qua
 Audet in exiguo lucere cymba lacu.
 Forsitan & dubitem, numeris levioribus aptus
 Sim satis; in parvos sufficiamque domos.
 At si me jubeas domitos Jovis igne Gigantes
 Dicere; conantem debilitabit onus.
 Divitis ingenii est immania Cæsaris acta
 Condere; materia ne superetur opus.
 Et tamen ausus eram: sed detrectare videbar,
 Quodque nefas, damno viribus esse tuis.
 At leve rursus opus, juvenilia carmina veni;
 Et falso movi pectus amore meum.
 Non equidem vellem: sed me mea fata trahebant,
 Inque meas pœnas ingeniosus eram.
 Hei mihi, quod didici! quod me docuere parentes,
 Litteraque est oculos ulla morata meos!
 Hæc tibi me invisum lascivia fecit, ob artes,
 Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
 Sed neque me nuptæ didicerunt furta magistro:
 Quoque parum novit, nemo docere potest.
 Sic ego delicias, & mollia carmina feci.
 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
 Nec quisquam est adeo mediâ de plebe maritus,
 Ut dubius vitio si pater ille meo.
 Crede mihi; mores distant à carmine nostro,
 Vita verecunda est, Musa jocosa, mihi.
 Magnaque pars operum mendax, & ficta meorum,
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Nec liber indicium est animi; sed honesta voluptas,
 Plurima mulcendis auribus apta ferens.
 Accius esset atrox; conviva Terentius esset;
 Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
 Denique composui teneros non solus amores.
 Composito pœnas solus amore dedi.

Quid, nisi cum multo Venere confundere vino,
 Præcepit Lyrici Teia Musa senis?
 Lesbica quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
 Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
 Nec tibi, Battiade, nocuit, quod sæpè legenti
 Delicias versu fassus es ipse tuas.
 Fabula jucundi nulla est sine amore Menandri:
 Et solet hic pueris, virginibusque legi.
 Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera? de qua
 Inter amatorem pugna, virumque fuit?
 Quid prius est illic flammâ Chriseïdos? utque
 Fecerit iratos rapta puella duces?
 Aut quid Odissæa est, nisi femina propter amorem,
 Dum vir abest, multis una petita precis?
 Quid nisi Mæonides Venerem, Martemque ligatos,
 Narrat in obscæno corpora prænsa toro?
 Unde nisi indicio magni sciremus Homeri,
 Hospitis igne duas incaluisse deas?
 Omne genus scripti gravitate Tragedia vincit:
 Hæc quoque materiam semper amoris habet.
 Nam quid in Hippolyto est, nisi cæcæ flamma
 novercæ?
 Nobilis est Canace fratris amore sui.
 Quid? non Tantalides, agitante Cupidine currus,
 Pisæam Phrygiis vixit eburnus equis?
 Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
 Concitus à læso fecit amore dolor.
 Fecit amor subitas volucres cum pellice regem,
 Quæque suum luget nunc quoque mater Ityn,
 Si non Ærophen frater sceleratus amasset;
 Aversos solis non legeremus equos:
 Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos,
 Ni patrium crimen desecuisset amor.
 Qui legis Electram, & egentem mentis Orestem.

Egisti crimen, Tyndaridosque legis.
 Nam quid de tetrico referam domitore Chimææ,
 Quem letho fallax hospita pœne dedit?
 Quid loquar Hermionem? quid te, Schœneïa virgo;
 Teque, Mycenæo Phebas amata duci?
 Quid Danaën, Danaësque nurum, matremque Lyæi?
 Hæmonaque, & noctes quæ coïre duas?
 Quid generum Pelix? quid Thesea? quidve Pe-
 lasgum,
 Iliacam tetigit qui rate primus humum?
 Huc Jole, Pyrrhique parens; huc Hercules uxor,
 Huc accedat Hylas, Iliadesque puer.
 Tempore deficiat, tragicos si persequar ignes;
 Vixque meus capiat nomina nuda liber,
 Est & in obscœnos deflexa tragœdia risus,
 Multaque præteriti verba pudoris habet.
 Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
 Infregisse suis fortia facta modis.
 Junxit Aristides Milesia crimina secum:
 Pulsus Aristides nec tamen urbe suâ.
 Nec qui descripsit corrumpti semina matrum,
 Eubius impuræ conditur historiæ.
 Nec qui composuit nuper Sybaritida, fugit:
 Nec quæ concubitus non tacuere suos.
 Suntque ea doctorum monumentis mista virorum,
 Muneribusque ducum publica facta patent:
 Neve peregrinis tantum defendar ab armis;
 Et Romanus habet multa jocosa liber.
 Utque suo Martem cecinit gravis Ennius ore;
 Ennius ingenio maximus, arte rudis;
 Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis,
 Casurumque triplex vaticinatur opus.
 Sic sua lascivo cantata est sæpè Catullo
 Fœmina, cui falsum Lesbia nomen erat.

Nec contentus eâ, multos vulgavit amores,
 In quibus ipse suum fassus adulterium est.
 Par fuit exigui, similisque licentia Calvi,
 Detexit variis qui sua furta modis.
 Qui referam Tisidæ, quid Memmi carmen, apud
 quos
 Rebus abest nomen nominibusque pudor?
 Cinna quoque his comes est, Cinnaque procatior
 Anser;
 Et leve Cornifici, parque Catonis opus.
 Et quorum libris modo dissimulata Perillæ
 Nomine, nunc legitur dicta, Metelle, tuo.
 Is quoque, Phasiacas Argo qui duxit in undas,
 Non potuit Veneris furta tacere suæ.
 Nec minus Hortensi, nec sunt minus improba Servi
 Carmina; quis dubitet nomina tanta sequi?
 Vertit Aristidem Sisenna: nec obfuit illi
 Historiæ turpes inseruisse jocos,
 Nec fuit opprobrio celebrasse Lycordia Gallo,
 Sed linguam nimio non tenuisse mero.
 Credere juranti durum putat esse Tibullus;
 Sic etiam de se quod neget illa viro.
 Fallere custodem demum docuisse fatetur;
 Seque sua miserum nunc ait arte premi.
 Sæpè velut gemmam dominæ, signumve probaret,
 Pœ causam meminisse se tetigisse manum.
 Utque refert, digitis sæpè est nutuque locutus,
 Et tacitam mense duxit in orbe notam.
 Et quibus è succis abeat de corpore livor,
 Impresso fieri qui solet ore, docet.
 Denique ab incauto nimium petit illa marito,
 Se quoque uti seruet, peccet ut illa minus.
 Scit qui latretur, cum solus obambulet ipse:
 Cur toties clausas excœret ante fores.

Multaque dat talis furti præcepta: docetque
 Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
 Nec fuit hoc illi fraudi; legiturque Tibullus,
 Et placet, & jam te Principe notus erat.
 Inveniens eadem blandi præcepta Propertii:
 Districtus minima nec tamen ille nota est.
 His ego successi, quoniam præstantia candor
 Nomina virorum dissimulare jubet.
 Non timui, fateor, ne, qua tot ière carinz,
 Naufraga, servatis omnibus, una foret.
 Sunt aliis, scriptæ, quibus, & alea luditur, artes:
 Hæc est ad nostros non leve crimen avos.
 Qui valeant tali; quo possis plurima jactu
 Fingere; damnosos effugasve canes.
 Tessera quot numeros habeat: distante vocato
 Mittere quo deceat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassetur limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 Ut mage velle sequi sciat, & revocare priorem,
 Nec tuto fugiens incomitatus eat.
 Parva sedet ternis instructa tabella lapillis;
 In qua vicisse est continuasse suos.
 Quinque alii lusus; neque enim nunc persequat omnes)
 Perdere, rem caram, tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, jactusque pilarum:
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
 Composita est aliis fuscandi cura coloris;
 Hic epulis leges, hospitioque dedit.
 Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat;
 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
 Talia luduntur fumoso mense Decembris:
 Quæ damno nulli composuisse fuit.
 His ego deceptus non tristia carmina feci,
 Sed tristis nostros pœna secuta jocos.

Denique nec video de tot scribentibus unum,
 Quem sua perdidit Musa: repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscœna jocantes,
 Qui semper vetiti crimen amoris habent?
 In quibus assidue cultus procedit adulter;
 Verbaque dat stulto callida nupta viro.
 Nubiis hæc virgo, matronaque, virque, puerque
 Spectat: & è magna parte Senatus adest.
 Nec satis incestis temerati vocibus aures;
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cumque fefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur; & magno palma favore datur.
 Quoque minus prodest, pœna est lucrosa poëtæ;
 Tantaque non parvo crimina prætor emit:
 Inspice ludorum sumptus, Augustæ, tuorum:
 Empta tibi magno talia multa leges.
 Hæc tu spectasti, spectandaque sæpè dedisti,
 Majestas adeo comis ubique tua est.
 Luminibusque tuis, totus quibus utitur orbis,
 Scenica vidisti lætus adulteria.
 Scribere si fas est imitantes turpia mimos;
 Materie minor est debita pœna meæ.
 An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum;
 Quoque licet mimis, scena licere dedit?
 Et mea sunt populo saltata poëmata sæpè:
 Sæpè oculos etiam detinuerunt tuos.
 Scilicet in domibus vestris ut prisca virorum
 Artificis fulgent corpora picta manu;
 Sic quæ concubitus varios, Venerisque figuras
 Exprimat, est aliquo parva tabella loco.
 Utque sedet vultu fassus Telamonius iram,
 Inque oculis facinus barbara mater habet:
 Sic madidos siccat digitis Venus uda capillos:
 Et modo maternis tecta videtur aquis.

Bella sonant alii telis instructa cruentis:
 Parsque tui generis, pars tua facta canunt.
 Invida me spatio natura coercuit arcto,
 Ingenio vires exiguasque dedit,
 Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor,
 Contulit in Tyros arma virumque toros;
 Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
 Quam non legitimo fœdere junctus amor.
 Phyllidis hic idem, tenerosque Amaryllidis ignes,
 Bucolicis juvenis luserat ante modis.
 Nos quoque jam pridem scripto peccavimus uno,
 Supplicium patitur non nova culpa novum.
 Carminaque edideram, cum te delicta notantem
 Præterii toties irrequietus eques.
 Ergo, quæ juveni mihi non nocitura putavi
 Scripta parum prudens, non nocuere seni?
 Sera redundavit veteris vindicta libelli;
 Distat, & à meriti tempore pœna sui.
 Ne tamen omne meum credas opus esse remissum.
 Sæpè dedi nostræ grandia vela rati.
 Sex ego Fastorum scripsi totidemque libellos;
 Cumque suo finem mense volumen habet.
 Idque tuo nuper scriptum sub nomine, Cæsar,
 Et tibi sacratum sors mea rupit opus.
 Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis;
 Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
 Dictaque sunt nobis, quamvis manus ultima cepto
 Defuit in facies corpora versa novas.
 Atque utinam revoces animum paulisper ab ira,
 Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi:
 Pauca, quibus primâ surgens ab origine mundi,
 In tua deduxi tempora, Cæsar, opus:
 Adspicias quantum dederis mihi pectoris ipse:
 Quoque favore animi teque, tuosque canam.

Non ego mordaci distrinxi carmine quemquam;
 Nec meus illius crimina versus habet.
 Candidus à salibus suffusus felle refugii;
 Nulla venato littera mista joco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
 Quem mea Calliope læserit, unus ego.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluisse, malis.
 Nec mihi credibile est quemquam insultasse jacenti;
 Gratia candori si qua relata meo est.
 His precor, atque aliis possint tua numina flecti,
 O pater, ò patriæ cura, salusque tuæ.
 Non ut Ausoniam redeam, nisi forsitan olim,
 Cum longo pœnæ tempore victus eris.
 Tutius exsilium, pauloque quietius, oro;
 Ut par delicto sit mea pœna suo.

P. OVIDII

NASSONIS

TRISTIUM

LIBER III.

ELEGIA I.

MISSUS in hanc venio timidi liber exulis urbem:
 Da placidam fesso, lector, amice manum,
 Neve reformida, ne sim tibi forte pudori.
 Nullus in hac chartâ versus amare docet.
 Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
 Infelix ullis dissimulare jocis.
 Id quoque, quod viridi quondam malè lusit in ævo,
 Heu! nimium serò damnat & odit opus.
 Inspice quid portem: nihil hic nisi triste videbis;
 Carmine temporibus conveniente suis.
 Clauda quod alterno subsidunt carmina versu,
 Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
 Quod neque sum cedro flavus, nec pumice levis;
 Erubui domino cultior esse meo.
 Litteras suffusas quod habet maculosa lituras;
 Læsit opus lacrymis ipse poëta sum.
 Si qua videbuntur casu non dicta Latinè;
 In qua scribebat, barbara terra fuit.
 Dicite, lectores, si non grave, qua sit eundem.
 Quasque petam sedes hospes in Urbe liber,

Hæc ubi sum linguâ furtim titubante locutus;
 Qui mihi monstraret, vix fuit unus iter.
 Di tibi dent, nostro quod non tribuere parenti,
 Molliter in patriâ vivere posse tuâ,
 Duc age: namque sequar; quamvis terraque marique
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
 Paruit; & ducens, Hæc sunt fora Cæsaris, inquit:
 Hæc est à Sacris, quæ via nomen habet.
 Hic locus est Vestæ; qui Pallada serva, & ignem:
 Hic fuit antiqui regia parva Numæ.
 Inde petens dextram, Porta est, ait; ista Palati;
 Hic stator: hoc primum conditâ Româ loco est;
 Singula dum miror; video, fulgentibus armis
 Conspicuis postès, tectaue digna deo.
 Et, Jovis hæc, dixit, domus est; quod ut esse putarem,
 Augurium menti querna coronâ dabat,
 Cujus ut accepi dominum; Non fallamur, inquam:
 Et magni verum est hanc Jovis esse domum.
 Cur tamen appositâ velatur janua lauro;
 Cingit & Augustas arbor opaca fores?
 Nunc quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
 An quia Leucadio semper amata deo?
 Ipsane quod festa est, an quod facit omnia festa?
 Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
 Utque viret semper laurus, nec fronde caduca
 Carpitur; æternum sic habet illa decus?
 Causa superpositæ scripto testata coronæ
 Servatos cives indicat hujus opte.
 Adjice servatis unum, pater optime, civem,
 Qui procul extremo pulsus in orbe jacet.
 In quo pœnarum, quas se meruisse, fatetur,
 Non facinus causam, sed suus error habet.
 Me miserum, vereorque locum, vereorque potentem,
 Et quatitur trepido littera nostra metu.

Adspicis exsangui chartam pallere colore?
 Adspicis alternos intremuisse pedes?
 Quandocumque, precor, nostro placata parenti
 Iisdem sub dominis adspiciare domus.
 Inde tenore pari gradibus sublimia celsis
 Ducor ad intonsi candida templa dei.
 Signa peregrinis ubi sunt alternâ columnis
 Belides, & stricto barbarus ense pater:
 Quæque viri docto veteres cæpère, novique
 Pectore, lecturis inspicienda patent.
 Quærebam fratres, exceptis scilicet illis,
 Quos suus optaret non genuisse parens.
 Quærentem frustra custos me sedibus illis.
 Præpositus sancto jussit abire loco.
 Altera templa peto, vicino juncta theatro:
 Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis,
 Atria libertas tangere passa sua est.
 In genus auctoris miseri fortuna redundat;
 Et patimur nati, quam tulit ipse, fugam.
 Forsitan & nobis olim minus, asper, & illi
 Evictus longo tempore Cæsar erit.
 Di, precor, atque adeo, (neque enim mihi turba
 roganda est)
 Cæsar, ades voto, maxime dive, meo.
 Interea, statio quoniam mihi publica clausa est;
 Privato liceat delituisse loco.
 Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsæ
 Sumite plebejæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

ERgo erat in fati Scythiam quoque visere nostris,
 Quæque Lycaonio terra sub axe jacet?
 Nec vos, Pierides, nec stirps Latonia, vestro
 Docta sacerdoti turba tulistis opem!
 Nec mihi, quod lusi vero sine crimine, prodest;
 Quodque magis vitâ Musa jocosa meâ est:
 Plurima sed pelago, terræque pericula passum
 Ustus ab assiduo frigore Pontus habet.
 Quidquæ fugax rerum, securaque in otia natus,
 Mollis & impatiens ante laboris eram;
 Ultima nunc patior, nec me mare portubus orbum
 Perdere, diversæ nec potuere viæ.
 Sufficitque malis animus: nam corpus ab illo
 Accepit vires; vixque ferenda tulit.
 Dum tamen & terris dubius jactabar, & undis;
 Fallebat curas, ægraque corda, labor.
 Ut via finita est, & opus requievit eundi;
 Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ;
 Nil nisi flere libet, nec nostro pacior imber
 Lumine, de vernâ quam nive manat aqua.
 Roma, domusque subit, desideriumque locorum,
 Quidquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi, quod nostri toties pulsata sepulchri
 Janua, sed nullo tempore aperta fuit!
 Cur ego tot gladios fugi, totiesque minata
 Obruit infelix nulla procella caput?
 Di, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes iræ quos deus unus habet;
 Estimulate, precor, cessantia fata; meique
 Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

HÆc mea, si casu miraris, epistola quare
 Alterius digitis scripta sit: æger eram.
 Æger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusque meæ penè salutis eram.
 Quid mihi nunc animi dirâ regione jacenti
 Inter Sauromatas esse Getasque putes?
 Nec coelum patior, nec aquis assuevimus istis:
 Terraque nescio quo non placet ipsa modo.
 Non domus apta satis: non hic civus utilis ægro:
 Nullus, Apollineâ qui levet arte malum.
 Non qui soletur, non qui labentia tardè
 Tempora narrando fallat, amicus adest.
 Lassus in extremis jaceo populisque, locisque:
 Et subit affecto nunc mihi, quidquid abest.
 Omnia cum subeant; vincis tamen omnia, conjux;
 Et plus in nostro pectore parte tenes.
 Te loquor absentem: te vox mea nominat unam:
 Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
 Quin etiam sic me dicunt aliena locutum,
 Ut foret amentis nomen in ore tuum.
 Si jam deficiat suppresso lingua palato,
 Vix instillato restituenda mero;
 Nantiet huc aliquis dominam venisse; resurgam;
 Spesque tui nobis causa vigoris erit.
 Ergo ego sum vitæ dubius: tu forsitan illic
 Jucundum nostri nescia tempus agis.
 Non agis, affirmo; liquet, ô carissima, nobis,
 Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
 Si tamen implevit mea sors, quos debuit, annos
 Et mihi vivendi tam citò finis adest;
 Quantum erat, ô magni, perituro parcere, divi;

Ut saltem patriâ contumularer humo!
 Vel poena in mortis tempus dilata fuisset,
 Vel præcepisset mors properata fugam!
 Integer hanc potui nuper bene reddere lucem:
 Exsul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
 Tam procul ignotis igitur moriemur in oris,
 Et fient ipso tristitia fata loco?
 Nec meâ consueto languescunt corpora lecto,
 Depositum nec me qui feat, ullus erit?
 Nec dominae lacrymis in nostrâ cadentibus ora
 Accedent animæ tempora parva meæ?
 Nec mandata dabo? nec cum clamote supremo
 Labentes oculos condet amica manus?
 Sed sine funèribus caput hoc, sine honore sepulchri
 Indeploratum barbara terra teget?
 Ecquid, ut audieris, totâ turbabere mente;
 Ex feris pavidâ pectora fida manu?
 Ecquid, in has frustra tendens tua brachia partes,
 Clamabis miseri nomen inane viri?
 Parce tamen lacerare genas; nec scinde capillos.
 Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
 Cum patriam amisî, tunc me periisse putato:
 Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
 Nunc, si forte petes, sed non potes, optima conjux,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quam potes, extenua forti mala corde ferendo;
 Ad quæ jampridem non rude pectus habes.
 Atque utinam pereant animæ cum corpore nostræ,
 Effugiatque avidos pars mihi nulla rogos.
 Nam si morte carens vacuum volat altus in auras
 Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis;
 Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras;
 Perque fetos manes hospita semper erat.
 Ossa tamen facito parvâ referantur in urnâ.

Sic ego non etiam mortuus exsul ero.
Non vetat hoc quisquam: fratrem Thebana pe-
remptum,

Supposuit tumulo, Rege vetante, soror.
Atque ea cum foliis, & amomi pulvere misce;
Inque suburbano condita pone solo.

Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cade notis.

Hic ego, qui jaceo, tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poeta meo.

At tibi, qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
Dicere, Nassonis molliter ossa cubent.

Hoc satis in titulo est: etenim majora libelli,
Et diuturna magis sunt monumenta mei.

Quos ego confido, quamvis nocuere, daturus
Nomen, & auctori tempora longa suo.

Tu tamen extincto feralia munera ferto;
Deque tuis lacrymis humida sarta dato.

Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium mœsta favilla piæ.

Scribere plura libet, sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires, siccaque lingua negat.

Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipse, Vale.

ELEGIA IV.

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuere meæ;

Usibus edocto si quidquam credis amico;
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.

Vive tibi, quantumque potes prælustria vita
Sævum prælustri fulmen ab arce venit.

Nam quamquam soli possunt prodesse potentes;

Non prosit potius, si quis obesse potest.
Effugit hibernas demissa antenna procellas;

Lataque plus parvis vela timoris habent.
Adspicis, ut summâ cortex levis innatet undâ,

Cum grave nexa simul retia mergat onus?
Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuisset,

In qua debueram forsitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,

Hæc mea per plaecidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipsum)

Sic cadit, ut tactâ surgere possit humo:
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto,

Occurrit regi debilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas;

Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempè quod hic altè, demissius ille volabat:

Nam pennas ambo non habuere suas?
Crede mihi, benè qui latuit, benè vixit: & intra

Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumedes orbus, si filius ejus

Stultus Achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flammâ vidisset, in arbore natas.

Cépisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium sublimia semper;

Propositique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere vitæ

Dignus es; & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voveam miti pietate mereris;

Hæsuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,

Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostrâ tuas vidi lacrymas super ora cadentes;

Tempore quas uno, fidaque verba, bibi.
Nunc quoque submatum studio defendis amicum;

Et mala vix ullâ parte levanda levas.
 Vive sine invidia; mollesque inglorius annos
 Exige; amicitias & tibi junge pares.
 Nassonisque tui, quod adhuc non exultat, unum
 Nomen ama. Scythicus cetera Pontus habet.
 Proxima sideribus tellus Erymanthidos Ursæ
 Me tenet, adstricto terra perusta gelu.
 Bosphoros, & Tanais superant, Scythicæque paludes;
 Vixque satis noti nomina pauca loci.
 Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
 Heu quàm vicina est ultima terra mihi!
 At longè patria est, longè carissima conjux;
 Quidquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
 Sic tamen hæc absunt, ut quæ contingere non est
 Corpore sint animo cuncta videnda meo.
 Ante oculos errat domus, Urbs, & à forma locorum,
 Succeduntque suis singula facta locis.
 Conjugis ante oculos, sicut præsentis, imago est,
 Illa meos casus ingravat, illa levat.
 Ingravat hoc, quod abest; levat hoc, quod præstat
 amorem;
 Impositumque sibi firma tuetur onus,
 Vos quoque pectoribus nostris hæretis, amici;
 Dicere quos cupio nomine quemque suo.
 Sed timor officium cautus compescit; & ipsos
 In nostro poni carmine nolle puto,
 Ante volebatis; gratique erat instar amoris,
 Versibus in nostris nomina vestra legi.
 Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quemque
 Alloquar; & nulli causa timoris ero.
 Nec meus indicio latitantes versus amicos
 Protrahet: occultè, si quis amavit, amer.
 Scite tamen, quamvis longa regione remotus
 Absim; vos animo semper adesse meo.

Et quam quisque potest, aliqua mala nostra levate;
 Fidam projecto neve negate manum.
 Prospera sic vobis maneat Fortuna: ne numquam
 Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

USus amicitiae tecum mihi parvus, ut illam
 Non ægrè possis dissimulare, fuit;
 Ni me complexus vinculis prioribus esses;
 Nave mea vento forsan eunte suo.
 Ut cecidit, cunctique metu fugère ruinæ,
 Versaque amicitiae terga dedere meæ;
 Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
 Et deploratæ limen adire domus.
 Idque recens præstas, nec longo cognitus usu,
 Quod veterum misero vix duo, tresve mihi.
 Vidi ego confusus vultus, viscosque notavi;
 Osque madens fletu, pallidiusque meo:
 Et lacrymas cernens in singula verba cadentes,
 Ore meo lacrymas, auribus illa bibi:
 Brachiaque accepi moesto pendentia collo:
 Et singulatis oscula mista sonis.
 Sum quoque, Care, tuis defensum viribus absens,
 Scis Carum veri nominis esse loco.
 Multaque præterea manifesti signa favoris
 Pectoribus teneo non abitura meis.
 Di, tibi, posse tuos, tribuant, defendere semper
 Quos in materia prosperiore juves.
 Si tamen interea, quid in his ego perditus oris!
 (Quod te credibile est quærere) quæris agam.
 (Spe trahor exigua, qua tu mihi demere noli:)
 Tristia leniri numina posse dei.
 Seu temerè exspecto; sive hoc contingere fas est:

Tu mihi, quod cupio, fas (precor) esse proba.
Quæque tibi linguæ est facundia, confer in illud,
Ut doceas votum posse valere meum.

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ;
Et faciles motus mens generosa capit.

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni;
Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

At Apus, & turpes instant morientibus ursi,
Et quæcumque minor nobilitate fera est.

Majus apud Trojam forti quid habemus Achillæ?
Dardanii lacrymas non tulit ille senis.

Quæ ducis Emathii fuerit clementia, Pharos,
Præclarique docent funeris exsequiæ.

Neve hominum referam flexas ad mitius iras;
Junonis gener est, qui prius hostis erat.

Denique non possum nullam sperare salutem,
Cum pœnæ non sit causa cruenta meæ.

Non mihi quærenti pessundare cuncta, petitem
Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.

Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta est;
Lapsave sunt nimio verba profana mero.

Inscia quod crimen viderunt lumina, plector;
Peccatumque oculos est habuisse meum.

Non equidem totam possum defendere culpam;
Sed partem nostri criminis error habet.

Spes igitur superest, facturum, ut mollia ipse
Mutati pœnam conditione loci.

Hoc utinam nitidi solis prænuntius ortus
Afferat admissio lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Fædus amicitiae nec vis, carissime, nostræ,
Nec, sic fortè velis, dissimulare potes.

Donec enim licuit, nec te mihi carior alter,
Nec tibi me tota junctor urbe fuit.

Isque erat usque adeo populo testatus, ut esset,
Pœnæ magis, quam tu, quamque ego, notus amor.

Quique erat in caris animi tibi candor amicis,
Cognitus est illi, quem colis ipse viro.

Nil ita celabas, ut non ego conscius essem:
Pectoribusque dabas multa tegenda meis.

Cuique ego narrabam secreti quidquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras.

Id quoque si scisses, salvo fruerer sodali;
Consilioque forem sospes, amice, tuo.

Sed mea me in pœnam nimirum facta trahebant
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.

Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet;

Tu tamen, o nobis usu junctissime longo,
Pars desiderii maxima penè mei;

Sis memor; & si quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis expeririæ rogo:

Numinis ut læsi fiat mansuetior ira;
Mutatoque minor sit mea pœna loco.

Idque ita, si nullum scelus est in pectore nostro;
Principiumque mei criminis error habet.

Nec breve, nec tutum est, quo sint mea, dicere, casti
Lumina funesti conscia facta mali.

Mensque reformidat, veluti sua vulnera, tempus
Illud: & admonitu fit novus ipse dolor.

Et quæcumque adeo possunt afferre pudorem,

Illa tēgi cæca condita nocte decet.
 Nil igitur referam, nisi me peccasse; sed illo
 Præmia peccato nulla petita mihi;
 Stultitiamque meum crimen debere vocari;
 Nomina si facto reddere vera velis,
 Quæ si non ita sunt; alium, quo longius absim,
 Quære, suburbana hic sit mihi terra, locum.

ELEGIA VII.

VAde salutatum subito perarata Perillam
 Littera, sermonis fida ministra mei.
 Aut illam invenies dulci cum matre sedentem;
 Aut inter libros, Pieridasque suas.
 Quidquid ager, cum te scierit venisse; relinquet:
 Nec mora; quid venias, quidve requiret, agam.
 Vivere me dices; sed sic, ut vivere nolim:
 Nec mala tam longa nostra levata mora.
 Et tamen ad Mûsas, quamvis nocuere, revertis;
 Aptaque in alternos cogere verba pedes,
 Tu quoque, dic, Studiis communibus ecquid in-
 hares,
 Doctaque non patrio carmina more canis?
 Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
 Et raras dotes, ingeniumque dedit.
 Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
 Ne male fecundæ vena periret aquæ.
 Primus id adspexi teneris in virginis annis;
 Utque pater, venæ duxque, comesque fui.
 Ergo, si remanent ignes tibi pectoris idem,
 Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
 Sed vereor, ne te mea nunc Fortuna retardet;
 Postque meos casus sit tibi pectus iners.
 Dum licuit, tua sæpè mihi, tibi nostra legebam:

Sæpè tui iudex; sæpè magister eram.
 Aut ego præbebam factis modo versibus aures;
 Aut tibi cessaras, causa ruboris eram.
 Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
 Tu quoque sis poenæ fata secuta meæ.
 Pone, Perilla, metum, tantummodo fœmina non sit
 Devia, nec scriptis discat amare tuis.
 Ergo desidiam remove, doctissima, causas:
 Inque bonas artes, & tua sacra redi.
 Ista decens facies longis virabitur annis:
 Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
 Injicietque manum formæ damnosa senectus,
 Quæ strepitum passu non faciente venit.
 Cumque aliquis dicet, Fuit hæc formosa; dolebis:
 Et speculum mendax esse querere tuum.
 Sunt tibi opes modicæ, cum sis dignissima magnis.
 Finge sed immensis censibus esse pares.
 Nempe dat id cuicumque libet Fortuna, rapitque:
 Irus & est subito, qui modo Cræsus erat.
 Singula quid referam? Nil non mortale tenemus,
 Pectoris exceptis ingeniique bonis.
 En ego, cum patriam caream, vobisque, domoque
 Raptaque sint, adimi quæ potuere, mihi:
 Ingenio tamen ipse meo comitorque, fruorque:
 Cæsar in hoc potui juris habere nihil.
 Quilibet hanc sævo vitam mihi finiat ense;
 Me tamen extincto, fama superstes erit.
 Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
 Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
 Tu quoque, quam studii maneat felicius usus,
 Effuge venturos, qua potes, usque rogos,

ELEGIA VIII.

Nunc ego Triphosemi cuperem conscendere
currus,

Misit in ignotam, qui rudè semem humum:

Nunc ego Medæa velle frangere dracones,

Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ:

Nunc ego jactandas optarem summere pennas

Sive tuas, Perseu; Dædale, sive tuas:

Ut, tenera nostris cedente volatibus aura,

Adspicerem patriæ dulcè repente solum:

Desertæque domus vultum, memoresque sodales,

Caraque præcipuè conjugis ora mihi.

Stulte, quid hæc frustra votis puerilibus optas,

Quæ non ulla tollit, ferque, feretque, dies?

Si semel optandum est; Augustum numen adora:

Et quem læsisti, ritè precare, deum.

Ille tibi pennasque potest, currusque volucres

Tradere: det reditum; protinus ales eris.

Si precer hæc, (neque enim possum majora precari)

Ne mea sint timeo vota modesta parum.

Forsitan hoc olim, cum se satiaverit ira,

Tunc quoque sollicita mente rogandus erit.

Quòd minus interea est, instar mihi muneris ampli,

Ex his me jubeat quolibet ire locis.

Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ;

Hei! mihi! perpetuus corpora languor habet.

Seu vitiant artus ægræ contagia mentis;

Sive mei causa est in regione mali.

Ut tetigi Pontum, vexant insomnia; vixque

Ossa regit macies: nec juvar ora cibus.

Quique per autumnum percussis frigore primo

Est color in foliis, quæ nova læsit hiems;

Is mea membra tenet: nec vicibus allevor ullis;

Et numquam queruli causa doloris abest.

Nec melius valeo quam corpore, mente, sed ægra est

Utraque pars æquè, binaque damna fero.

Hæret, & ante oculos, veluti spectabile corpus

Adstat, fortunæ forma videnda meæ.

Cumque locum, moresque hominum, cultosque,
sonantque

Cernimus; & quid sim, quid fuerimque, subit;

Tantus amor necis est, querat ut de Cæsaris ira,

Quod non offensas vindicet ense suas.

At quoniam semel est odio civiliter usus,

Mutator levior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoque sunt igitur Grajæ (quis crederet?)
urbes,

Inter inhumanæ nomina barbariæ?

Huc quoque Mileto missi venere coloni:

Inque Getis Grajas constituere domos.

Sed vetus huic nomen, positæque antiquius orbe,

Constat ab Absyrti cæde fuisse, loco.

Nam râte, quæ cura pugnacis facta Minervæ,

Per non tentatas prima cucurrit aquas;

Impia desertum fugiens Medea parentem,

Dicitur his remos applicuisse vadis.

Quem procul ut vidit tumulo speculator ab alto;

Hospes, ait, nosco Colchide vela, venit.

Dum trepidant Minyæ, dum solvitur aggere funis,

Dum sequitur celeres anchora tracta manus;

Conscia percussit meritornm pectora Colchis,

Ausa, atque ausura multa net fanda manu.

Et, quamquam superest ingens audaciæ mentis,

Pallor in attonitæ virginis ore fuit,
 Ergo ubi prospexit venientia vela ; Tenemur,
 Et pater est aliqua fraude morandus , ait.
 Dum, quid agat, quærit, dum versat in omnia vultus
 Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
 Cujus ut oblata est præsentia ; Vicimus, inquit.
 Hic mihi morte sua causa salutis erit.
 Protinus ignari, nec quidquam tale timentis
 Innocuum rigido perforat ense latus.
 Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
 Dissipat ; in multis inveniendâ locis.
 Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
 Pallentesque manus, sanguincumque caput.
 Ut genitor luctuque novo tardetur, & artus
 Dum legit extinctos, triste moretur iter.
 Inde Tomis diætus locus hic ; quia fertur in ille
 Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

Si quis adhuc istic meminit Nassonis adempti,
 Et superest sine me nomen in urbe meum;
 Suppositum stellis numquam tangentibus æquor
 Me sciat in media vivere Barbaria.
 Sauromata cingunt fera gens, Bessique, Getæque ;
 Quam non ingenio nomina digna meo !
 Dum tamen aura tepet ; medio defendimur Istro.
 Ille suis liquidus bella repellit aquis,
 At cum tristis hiems squallentia protulit ora,
 Terraque marmoreo est candida facta gelu,
 Dum patet & Boreas, & nix injecta sub Arcto,
 Tum liquet, has gentes axe tremente premi.
 Nix jacet, & jactam nec sol, pluvixæve resolvunt;
 Indurat Boreas, perpetuamque facit.

Ergo, ubi delicit nondum prior, altera venit;
 Et solet in multis bima manere locis.
 Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
 Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
 Pellibus, & sutis arcent mala frigora braccis,
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Sæpè sonant moti glacie pendente capilli,
 Et nitet inducto candida barba gelu:
 Nudaque consistunt formam servantia testæ
 Vina: nec hausta meri, sed data frustra bibunt.
 Quid loquar, ut vinciti concrescant frigore rivi,
 Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
 Ipse, papyrifero qui non angustior amne,
 Miscetur vasto multa per ora freto,
 Cæruleos ventis latices durantibus Ister
 Congelat, & tectis in mare serpit aquis.
 Quaque rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perque novos pontes subter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar: sed cum sint præmia falsi
 Nulla; ratam debet testis habere fidem;
 Vidimus ingentem glacie consistere pontam,
 Lubricaque immotas testa premebat aquas,
 Nec vidisse sat est; durum calcavimus æquor:
 Undaque non udo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuisset,
 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
 Tum neque se pândi possunt delphines in auras
 Tollere: conantes dura coërcet hiems,
 Et quamvis Boreas jactatis insonat alis,
 Fluctus in obsesso gurgite nullus: erit.
 Inclusæque gelu stabunt, ut marmore, puppes:
 Nec poterit rigidas findere remus aquas.

Vidimus in glacie pisces hæere ligatos;
 Et pars ex illis tum quoque viva fuit.
 Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
 Sive redundatas flumine cogit aquas;
 Protinus, æquato siccis Aquilonibus Istro,
 Invehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longeque volante sagitta,
 Vicinam latè depopulatur humum.
 Diffugiunt alii; nullisque tuentibus agros,
 Incustoditæ diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ pecus, & stridentia plaustrâ;
 Et quas divitias incola pauper habet.
 Pars agitur vincis post tergum capta lacertis,
 Respiciens frustra rura, Laremque suum.
 Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis:
 Nam volucris ferro tinctile virus inest.
 Quæ nequeunt secum ferrè, aut abducere, perdunt;
 Et cremat insontes hostica flamma casas.
 Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine
 belli:
 Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
 Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt,
 hostem,
 Cessat iners rigido terra relicta situ.
 Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra;
 Nec cumulant altos fervida musta lacus.
 Poma negat regio; nec haberet Acontius, in quo
 Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
 Adspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos,
 Heu loca felici non adeunda viro!
 Ergo, tam latè pateat cum maximus orbis,
 Hæc est in pœnam terra reperta meam?

ELEGIA XI.

SI quis es, insultes qui casibus, improbe, nostris,
 Meque reum dempto sine cruentus agas;
 Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino;
 Et dicam silices pectus habere tuum.
 Quis gradus ulterior, quò se tua porrigat ira,
 Restat? quidve meis cernis abesse malis?
 Barbara me tellus, & inhospita littora ponti,
 Cumque suo Borea Mænalis ursa videt.
 Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ;
 Omnia solliciti sunt loca plena metus:
 Utque fugax avidis cervus deprensus ab ursis,
 Cinctaque montanis ut pavet agna lupis;
 Sic ego belligeris à gentibus undique septus
 Terreo, hoste meum penè premente latus.
 Utque sit exiguum pœnæ, quod conjuge cara,
 Quod patria careo, pignoribusque meis,
 Ut malla nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram;
 Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
 Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retractet;
 Solvat & in mores ora diserta meos.
 In causa facili cuivis licet esse diserto;
 Et minime vires frangere quassa valent.
 Subruere est arces, & stantia moenia virtus:
 Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
 Non sum qui fueram, quid inanem proteris um-
 bram?
 Quid cinerem saxis bustaque nostra petis?
 Hector erat tunc cum bello certabat; at idem
 Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
 Me quoque, quem noras olim, non esse memento,
 Ex illo superant hæc simulacra viro.

Quid simulacra, ferox, dictis incessis amaris?
 Parce, precor, manes sollicitare meos.
 Omnia vera puta mea crimina: nil sit in illis,
 Quod magis errorem, quam scelus esse putes.
 Pendimus en profugi (satis tua pectora) poenas,
 Exsilioque graves, exsilique loco.
 Carnifici mea fluenda potest fortuna videri:
 Te tamen est uno iudice moesta parum.
 Sævior est tristi Busiride: sævior illo,
 Qui falsum lento torruit igne bovem.
 Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno,
 Et dictis artes conciliasse suas:
 Munere in hoc, Rex est usus, sed imagine major:
 Nec sola est operis forma probanda mei.
 Adspicis à dextra latus hoc adaperitile tauri?
 Hac tibi, quem perdes, coniciendus erit.
 Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
 Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
 Pro quibus inventis, ut munus munere penses,
 Da, precor, ingenio præmia digna meo.
 Dixerat, at Phalaris, poenæ mirande repertor,
 Ipse tuum præsens imbue, dixit, opus.
 Nec mora; monstratis crudeliter ignibus ustus
 Exhibuit querulos ore tremente sonos.
 Quid mihi cum Siculis inter Scythiamque Getasque
 At te, quisquis is es, nostra querela redit.
 Utque sitim nostrò possis explere cruore;
 Quantaque vis, avido gaudia corde feras;
 Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
 Te quoque ut auditis posse dolore putem.
 Crede mihi, si sit nobis collatus Ulysses,
 Neptuni minor est, quam Jovis ira fuit.
 Ergo quicumque es, rescindere vulnera noli;
 Deque gravis duras ulcere tolle manus:

Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
 Facta cicatricem ducere nostra sine.
 Humanæque memor sortis, quæ tollit eosdem,
 Et premit; incertas ipse verere vices.
 Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
 Est tibi de rebus maxima cura meis;
 Non est quod timeas: Fortuna miserima nostra est,
 Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
 Quod magis ut liqueat, neve hoc tibi fingere
 credar;
 Ipse velim Poenas experire meas.

ELEGIA XII.

FRigora jam Zephyri minuunt: annoque peracto
 Longior antiquis visa Mæotis hiems.
 Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellem,
 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
 Jam violas puerique legunt, hilaresque puellæ;
 Rustica quam nullo terra serente gerit.
 Prataque pubescunt variorum flore colorum,
 Indocilique loquax guttore vernat avis.
 Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas parvaque tecta facit.
 Herbaque, quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
 Exerit è tepida molle cacumen humo.
 Quoque loco est vitis, de palmitè gemma movetur:
 Nam procul à Getico littore vitis abest.
 Quoque loco est arbor, turgescit in arbore ramus;
 Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
 Oria nunc istic: junctisque ex ordine ludis,
 Cedunt verbosi garrula bella Fori.
 Usus equi nunc est, levibus nunc luditur armis:
 Nunc pila, nunc celeri volvitur orbe trochus.

Nunc, ubi perfusa est oleo labente juvenus,
 Defessos artus virgine tingit aqua.
 Scena viget, studiisque favor distantibus ardet:
 Proque tribus resonant terna theatra foris.
 O quater, & quoties non est numerare, beatum,
 Non interdicta cui licet urbe frui!
 At mihi sentitur nix verno sole soluta,
 Quæque lacu duro vix fodiantur aquæ.
 Nec mare concrevit glaciæ: nec, ut antè, per
 Istrum
 Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
 Incipiens aliquæ tamen huc adnare carinæ;
 Hospitaque in ponti littore puppis erit;
 Sedulus occurram nautæ: dictaque salute,
 Quid veniat, quæram, quisve, quibusve locis,
 Ille quidem mirum, ni de regione propinqua
 Non nisi vicinas cautus ararit aquas.
 Rarus ab Italia tantùm mare navita transit:
 Littora rarus in hæc portubus orba venit.
 Sive tamen Grajà scierit, sive ille Latina
 Voce loqui; certè gratior hujus erit.
 Fas quoque ab ore freti longèque Propondidos undis
 Huc aliquem certo vela dedisse Noto.
 Quisquis is est memóri rumorem voce referte,
 Et fieri famæ, parsque, gradusque potest.
 Is precor auditos possit narrare triumphos
 Cæsaris, & Latio reddita vota Jovi:
 Teque rebellatrix tandem Germania magnâ
 Triste caput pedibus supposuisse ducis.
 Hæc mihi qui referet, quæ non vidisse dolebo,
 Ille meæ domui protinus hospes erit.
 Hei mihi! jamne domus Scythico Nassonis in orbe
 est?
 Jamque suum mihi dat pro lare poena locum?

Di faciant, Cæsar non hic penetrare domumque,
 Hospitium poenæ sed velit esse meæ.

ELEGIA XIII.

E Cce supervacuuus (quid enim fuit utile nasci?)
 Ad sua natalis tempora noster adest.
 Dure, quid ad miseros veniebas exsulis annos?
 Debueras illis impossuisse modum.
 Si tibi cura mei, vel si pudor ullus inesset;
 Non ultra patriam me sequerere meam.
 Quoque loco primum tibi sum malè cognitus infans,
 Illo tentasses ultimus esse mihi.
 Jamque relinquendo, (quod idem fecere sodales,)
 Tu quoque dixisses tristes in urbe, Vale.
 Quid tibi cum Ponto, num te quoque Cæsaris ira
 Extremam gelidi misit in orbis humum?
 Scilicet exspectas soliti tibi moris honorem,
 Pendeat ex humeris vestis ut alba meis?
 Fumida cingatur florentibus ara coronis?
 Micaque solemnî thuris in igne sonet?
 Libaque dem pro te genitale notantia tempus,
 Concipiamque bonas ore faventè preces?
 Non ita sum positus: nec sunt ea tempora nobis,
 Adventu possim lætus ut esse tuo.
 Funeris mihi ferali cincta cupressu
 Convenit, & structis flamma parata rogis.
 Nec dare thura libet nihil exorantia divos:
 In tantis subeunt nec bona verba malis.
 Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum:
 In loca ne redeas amplius ista, precor:
 Dum me terrarum pars penè novissima Pontus
 Euxini falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

Cultor, & antistes doctorum sancte virorum,
 Quid facies ingenio semper amice meo?
 Ecquid, ut incolumem quondam celebrare solebas,
 Nunc quoque, ne videar totus abesse, caves?
 Colligis, exceptis, ecquid mea carmina, solis
 Artibus, artificii quæ nocuere suo?
 Immo ita fac: quæso, vatium studiose novorum,
 Quaque potes, retine corpus in urbe meum.
 Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis,
 Qui domini penam non meruere sui.
 Sapè per extremas profugus pater exsulat oras;
 Urbe tamen natis exsulis esse licet.
 Balladis exemplo, de me sine matre creata
 Carmina sunt: stirps hæc progeniesque mea.
 Hanc tibi commendo: quæ quo magis orba parente
 est,
 Hoc tibi tutori sarcina major erit.
 Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti:
 Cetera fac curæ sit tibi turba palam.
 Sunt quoque mutata ter quinque volumina formæ;
 Carmina de domini funere rapta sui.
 Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
 Certus à summa nomen habere manu.
 Nunc incorrectum populi pervenit in ora:
 In populi quidquam si tamen ore meum est.
 Hoc quoque, nescio quid, nostris appone libellis,
 Diverso missum quod tibi ab orbe venit.
 Quod quicumque leget (si quis leget) æstimet antè
 Compositum quo sit tempore, quoque loco.
 Æquus erit scriptis; quorum cognoverit esse
 Exilium tempus, barbariemque locum.

Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
 Ducere me tristi sustinuisse manu.
 Ingenium fregere meum mala: cujus & antè
 Fons infœcundus, parvaque vena fuit.
 Sed quæcumque fuit, nullo exercente, refugit,
 Et longo perit arida facta situ.
 Non hic librorum, per quos inviter, alarque,
 Copia: pro libris arcus, & arma sonant.
 Nullus in hac terra, rectièm si carmina, cujus
 Intellecturis auribus utar, adest.
 Nec quo secedam, locus est: custodia muri
 Summovet infestos, clausaque porta, Getas.
 Sæpè aliquod quæro verbum, nomenque locumque,
 Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
 Dicere sæpè aliquid conanti (turpè fateri,)
 Verba mihi desunt; dediticique loqui.
 Threicio, Scythicoque ferè circumsonor ore,
 Et videor Geticis scribere posse modis.
 Crede mihi, timeo, ne sint immista Latinis,
 Inque meis scriptis Pontica verba legas.
 Qualecumque igitur, veniã dignare libellum:
 Sortis & excusa conditione meæ.